

LÄST 2011

Justine Larbalestier, ed.: *Daughters of Earth*

Utmärkt blandning av essäer och sf-noveller med feministiska teman, från hela 1900-talet.

Ylva Hasselberg: *Vem vill leva i kunskapssamhället?*

Intressanta essäer om problemen med att universiteten alltför mycket blir yrkesskolor, där kunskap inte har ett värde i sig.

Paul McAuley: *The Quiet War*

Denna fascinerande berättelse slutar ganska abrupt och helt klart bör fortsättningen läsas direkt, så kommentarer kommer vid *Gardens of the Sun*.

Elizabeth Bear: *New Amsterdam*

Kul alternativ-världs-sf med en detektiv som samtidigt är en sympatisk vampyr. Och välskriven förstås.

Karin Tidbeck: *Vem är Arvid Pekon?*

Trevliga noveller närmast av magisk realism-typ.

Michael Godhe och Jonas Ramsten, red.: *Möjliga världar*

Intressanta essäer om sf, baserade på ett vetenskapligt symposium.

Elizabeth Bear: *Hammered*

Del ett i Jenny Casey-trilogin.

Kalle Dixelius: *Toffs bok*

Riktigt trevlig svensk sf, med kul hänvisningar till Stockholm i framtiden.

Elizabeth Bear: *Scardown*

Del två i trilogin om Jenny Casey.

Paul McAuley: *Gardens of the Sun*

Fortsättning på *The Quiet War*. Kan möjligen läsas fristående eftersom det finns hänvisningar bakåt men helt klart en direkt fortsättning. Utmärkt hård sf med massor av intressanta idéer och en gripande handling med huvudpersoner som inte direkt är sympatiska men som ändå engagerar. Aningen svårsmält med vakuumväxter och kanske inte helt sannolikt att kolonier på månar kring Jupiter och Saturnus skulle stå sig särskilt väl mot anfall, men det hindrar inte läsoplevelsen.

Elizabeth Bear: *Worldwired*

Sista delen i denna spännande och lättlästa trilogi, som engagerade med sina personer och deras relationer. Dessutom sann sf med märkliga utomjordingar, rymdfärder och direkt telepatisk kommunikation.

Cherie Priest: *Boneshaker*

Lättläst och underhållande men ändå något av en besvikelse som exempel på steam punk, även om det onekligen förekom både zeppelinare och ångmaskiner. Det som var riktigt bra var skildringen av relationen mellan mamman och sonen, dvs de båda huvudpersonerna, och det gjorde boken engagerande.

Lotta Lotass: *Tredje flykthastigheten*

Tyvänn rätt tråkig bok om Gagarin och hans kollegor, deras uppväxt och utbildning till kosmonauter. Faktiskt en besvikelse.

Elizabeth Bear: *Grail*

Avslutande del i *Jacob's Ladder*-trilogin, där generationsrymdskeppet når sin destination som visar sig redan vara befolkad - ingen ny idé men det spelar ingen roll utan ger bara ännu mer pregnans åt de bisarra varelserna, t ex änglar, på det medagerande rymdskeppet och deras kultur. Absolut toppklass även om det ibland var svårt att hålla ordning på handling och personer.

Tanith Lee: *34*

Drömartad berättelse om ung kvinna som upplever lesbisk kärlek. Ingen fantastik men intressant och engagerande om än inte det bästa hon skrivit. Denna skrev hon som Esther Garber.

Elizabeth Bear: *The Sea Thy Mistress*

Sista delen i denna absolut mäterliga trilogi som blandar SoW-sf med nordisk mytologi och ändå lyckas berätta om personer som känns levande.

Björn af Kleen: *Jorden de ärvde*

Intressant reportage om fideikommissen i Sverige, den enda kvarvarande institution där äldste sonen ärver allt. Speciellt märkligt att företeelsen försvarades av Marita Ulvskog.

Tricia Sullivan: *Lightborn*

Utmärkt modern sf där en ljusstråle, "shine" används för att utbilda och påverka. Spännande berättelse, och intressanta personer. Bland annat får vi komma in i en indianfamilj och får en liten inblick i deras kultur. Shine leder till hjärnskador så vi får något som liknar zombies men utan att vara äckliga. Huvudpersonerna är unga men boken är knappast YA för det; den är alldeles för mörk.

Ninni Holmqvist: *Enhet*

En svensk *Never Let Me Go*. Fast inte riktigt, här är det äldre, "umbärliga", som tas in i en reservdelsklinik tills de efter ett ytligt sett gott liv där blir föremål för slutdonation. Dystopisk satir med en del humoristiska poänger, och hyfsad som sf, men knappast fulländad.

Kari Sperring: *Living with Ghosts*

Riktigt trevlig fantasy där en stad och dess flod spelar stor roll, liksom intriger och kamp mellan olika riken. Språket är mustigt och ibland är det svårt att begripa. Kvinnorna är starka och männen homo- eller bisexuella, och spelet i relationerna bär boken. Naturligtvis spelar spöken och möjligen zombies också en roll men det stör inte.

M. D. Lachlan: *Wolfsangel*

Realistisk, välskriven vikingaskildring samtidigt som nordiska myter blir levande, med fenrisulven som varulv, Loke, Oden och häxor. Faktiskt oväntat lyckad!

Sören Wibeck: *Ett land två folk*

Intressant men samtidigt oerhört skrämmande och så vitt jag kan se hyfsat objektiv skildring av det som kallas Israel-Palestina-konfliktens historia; själv vill jag kalla det ockupation.

Fortfarande förundras man över hur vanmäktig omvärlden är inför detta, varför man accepterar ren rasism och etniskt förtryck på ockuperad mark. I alla fall en utmärkt bok och den gav klarare bild av vad som skett än Per Gahrtons *Palestinas frihetskamp*.

Maria Turtschaninoff: *Underfors*

Trevlig men litet väl ungdomsorienterad fantasy som dels tilldrar sig i Helsingfors underjord och dels uppe i finska fjällen, med bergatroll och häxeri. Men klart välskriven. Jag var nog mer förtjust i *Arra*.

Amanda Downum: *The Drowning City*

Klassisk fantasy i arabliknande kultur, spioner, intriger och internationella konflikter, blandat med magi och mycket irriterande zombier. Lättläst och underhållande, men tveksamt om jag kommer att läsa resten av trilogin.

Lauren Beukes: *Zoo City*

Kul idé, med symbios mellan djur och människor som straff, men tyvärr mycket dåligt förklarar i denna egendomligt upphaussade bok. Huvudpersonen försörjer sig på att använda sin förmåga att hitta saker och på att skriva Nigeriabrev, vilket ju i alla fall är originellt som tema. Och visst är det bra flyt i handlingen även om man undrar över den rätt ofta.

Robert Silverberg: *Stepsons of Terra*

Tidig Silverberg och fullt läsbar, spännande med lätt humor men inte särskilt mycket sf egentligen. Interplanetariska konflikter, hjälte som möter sig själv efter att ha överförs.

Josephine Saxton: *Queen of the States*

Småkul roman i serien The Women's Press Science Fiction, om en kvinna som tas upp i ett rymdskepp och utfrågas av aliens - eller är hon kvar på sjukhuset och är galen? Humoristiska pikar åt hushåll och man-kvinna-relationer, men tråkiga personteckningar utöver huvudpersonen.

Brian Aldiss: *Mortal Morning*

Trevlig diktsamling där ett fåtal dikter var ren sf, t ex "At a Base on Ganymede". Andra starka var några om konstnärer, t ex "Kandinsky" och "Caspar David Friedrich".

Georg Eliasson: *Rymdpirater*

Boken som fick John-Henri Holmberg att leta upp all sf som fanns på biblioteken. Knappast något mästerverk, utan en juvenil berättelse där några skolpojkar bygger ett rymdskepp på tomten och far iväg. En hel del äkta sf-idéer, med förklaringar som ges av en lärare som följt med. Tyvärr visar sig allt vara påhittat, vilket förstör slutet. Rätta charmigt i alla fall.

Brian Aldiss: *The Primal Urge*

Härligt brittisk 60-tals-sf om en pryl man har i pannan som lyser om man gillar den man tittar på. Explicit sex och god satir. Kort och klart läsvärd.

Charles Stross: *Halting State*

Aningen svårläst med för mycket förkortningar och datorspelstermer, men spännande och med en hel del kul idéer, t ex när man misstänker att all datatrafik är korrupt så man får använda skrivmaskiner i stället.

Alfred Bester: *The Stars My Destination*

En äkta sf-klassiker, standard som många senare böcker jämförs med. Och visst är den fantastisk, med bra flyt, hyfsat intressanta personer och sanslösa idéburna äventyr, även om det inte är så originellt med teleportation och rymdkrig.

Michail Bulgakov: *Mästaren och Margarita*

Anses vara en av de viktigaste böckerna från 1900-talet, och för all del, den var rätt kul även om man nog missar en del av Sovjet-satiren. Jag hade litet svårt för upplägget, där persongalleriet byts ut, men de magiska skeendena störde mig mindre.

Barrington J. Bayley: *The Pillars of Eternity*

Underbar idémåttad och fartfylld space opera med brett perspektiv från mänskliga relationer och cyborger till kosmologi med tid som upprepar sig. Kanske inte så vansinnigt höglitterär förstås.

Ursula K. LeGuin: *Changing Planes*

Trevlig sf där titeln betyder både att man byter flygplan och då på flygplatsen under väntan förflyttar sig till olika plan, eller planeter, där huvudpersonen upplever äventyr som illustrerar den mänskliga galenskapen, helt i Swifts tradition.

Niels E. Nielsen: *Lilleputternes Oprør*

Osannolik men trevlig historia om det stora kärnvapenkriget. Boken skriven 1978 och det märks. Det mest osannolika är också bokens styrka, den märkligt sammansatta gruppen av överlevande från New York som efter en del äventyr försöker stoppa kriget. Kul satir om militärer och politiker.

Jonathan Strahan, ed: *Engineering Infinity*

Ojämn novellsamling med vad som skulle vara hård sf men knappast är det.

Peter Watts: "Malak". Krigsmaskin med samvete, kul idé men dåligt genomförd så man inte förstår vad som händer. Kristine Kathryn Rusch: "Watching the Music Dance". Om förstärkning och förbättring av barn, både före födelsen och därefter. I detta fall gjordes inte förbättringar före men efter, så huvudpersonen ser noter när musik spelas, genom apparater i öronen. Tänkvärd men inte så originell, och hyggligt välskriven. Karl Schroeder: "Laika's Ghost". Innehållsrik och spännande novell med kvarvarande sovjetorganisation som skickar upp en Verne-raket till Mars, dvs en kanonkula. Miljö i Kazakhstan, falska miljöentusiaster, spioner mm. Stephen Baxter: "The Invasion of Venus". Trevlig berättelse med en filosofiskt lagd kvinna och ett interplanetärt krig mellan civilisation på Venus och i en inkommande isasteroid. Hannu Rajaniemi: "The Server and the Dragon". Svårbegriplig sf med blandning av datorjargong och kosmologi, om ett mikrouniversums skapelse. Inte så engagerande tyvärr. Charles Stross: "Bit Rot". Inte heller någon höjdare, nutida slang i en far-future-story med robotar i ett rymdskepp. Kathleen Ann Goonan: "Creatures with Wings". Bevingade aliens kommer till jorden för att rädda mänskligheten eller i alla fall buddhister? Konstig. Damien Broderick & Barbara Lamar: "Walls of Flesh, Bars of Bones". Rörig tidsreseberättelse. Robert Reed: "Mantis". Ser på virtuell verklighet medan man cyklar träningscykel, och möter en flicka i denna andra verklighet, som kanske är verklig. Trevlig berättelse, intressant om vad som är verkligt. John C. Wright: "Judgement Eve". Dramatisk och högtravande berättelse om hur aliens ser delfinerna som de rätta jordinneånarna och ser till att jorden översvämmas. Mest en misslyckad kärlekshistoria mellan en människa och en alien samt en svartsjuk jordman. Rätt trist. David Moles: "A Soldier of the City". Babylon attackerat av aliens. Faktiskt riktigt effektivt och intressant. Gregory Benford: "Mercies". Välskriven parafrasering av Minority Report, dvs tidsresenär dödar mördare innan de kan mörda.

Lättviktig men med liten knorr på slutet. Gwyneth Jones: "The Ki-Anna". Rörig detektivhistoria i annan kultur, med kannibalism som inte känns övertygande. John Barnes: "The Birds and the Bees and the Gasoline Trees". Riktigt god klassisk hård sf, med mänskliga (och post-mänskliga) relationer och reaktioner. Om hantering av växthuseffekten med ökad biomassa i havet, som leder till spontant bildade rymdskepp som kan sprida liv.

Dermot Bolger: *Ett andra liv (A Second Life)*.

Stark roman om en adopterad man, fotograf, som söker efter sin mor som också söker honom. Mycket om Irland och situationen där, men mest om personliga relationer. Tyvärr var inte översättningen den bästa - jag irriterade mig på "sätta på" där det säkert varit "fuck" i originalet. En del magisk realism men inte så påtagligt som i *The Woman's Daughter* som var ännu mer suggestiv.

Gary Kilworth: *Split Second*.

Alldeles utmärkt sf som inte åldrats från 1979, med arkeolog på Cypern som studerar 30000 år gamla lämningar från Cro Magnon och Neanderthalare. Sf-inslaget var en apparat som dels kunde ge en tredimensionell film av händelser genom att analysera benbitar och samtidigt som önskad bieffekt förflytta medvetandet till den avlägsna forntiden. Inte så sannolikt men ändå en utmärkt spännande historia med intressanta människor.

John Christopher: *No Blade of Grass*.

Klassisk 50-tals-sf där ett virus drabbar först gräs, sedan ris och slutligen alla sädeslag. Alltför stor del av boken upptas av en resa från London till en befäst gård, med stigande våldstendenser hos gruppen som färdas och omgivningen. Men ändå ett välskrivet exempel på trivsam brittisk katastrofskildring.

Susan Faludi: *Den amerikanska mardrömmen (The Terror Dream. Fear and Fantasy in Post-9/11 America)*.

Om hur inte bara post-9/11 utan också erövringen av det amerikanska landet förvanskats till att vara rent manliga bragder med svaga kvinnor som skyddas. Intressant inlägg i backlash-diskussionen, möjligen med litet väl mycket exempel. Utmärkt översättning med ö. a. som man faktiskt hade glädje av.

Barry N. Malzberg: *The Best of Barry N. Malzberg*.

Noveller från 1972 - -76 då han slutade skriva sf. Fast allt i denna bok var ju kanske inte sf heller. Malzberg skriver omständligt men njutbart och ofta med satirisk udd.

Simon Armitage: *Seeing Stars*.

Klarsynta prosadikter med knorr.

Kenneth Bulmer: *The Key to Irunium*.

Halv ACE double. Kort men innehållsrik sf med humor och spänning från 1967. Saker har en tendens att försvinna för huvudpersonen, och medpassageraren på ett flyg försvinner, i själva verket till parallellvärlden Irunium, där det bl a finns köttätande växter.

Robert Silverberg: *To Open the Sky*.

Anses vara den första "seriösa" romanen av Silverberg, och visst var den trevlig att läsa. Tät handling i bara 220 sidor på jorden, Mars och Venus (underbart våldsamma djur och växter!), ny religion och stjärnskepp som drivs av telekinesi. Det var tröttsamt mycket psi-krafter i sf på 60-talet.

Muriel Spark: *Förarsätet (The Driver's Seat)*.

Kort suggestiv och medmänsklig roman om en mycket ensam kvinna som reser till Italien och själv utsätter sig för att bli mördad.

Kathi Appelt: *Lova att du går tillbaka (The Underneath)*.

Ill av David Small, översatt av John-Henri Holmberg. En trevlig barn- eller ungdomsbok som definitivt kan läsas också av vuxna, med en gripande historia om hundar, katter, människor och uråldriga varelser i skogen.

Iain M. Banks: *Consider Phlebas*.

Spännande space opera som är den första i Culture-serien. Alltför mycket våld och tortyr som förstör upplevelsen, men intressanta världar. Några fångslände personer som varken är helt svarta eller vita, och härligt överraskande slut.

Nalo Hopkinson: *Brown Girl in the Ring*

Karibisk folketro i framtida dystopiskt Toronto, där centrala delarna tagits över av drogaffia och slum medan omgivningarna är separata byar. Intressant om riterna i folktron, och fascinerande starka kvinnor medan männen är otrevliga eller mesiga.

Judith Merril, ed.: *The Year's Best SF. 9th Annual Edition*.

En verklig blandning av ren sf, fantasy och närmast ordinär skönlitteratur, av både kända sf-författare och minst lika kända mainstreamförfattare. Rätt kul faktiskt.

Geoff Ryman: *Air*.

Fascinerande sf satt i ett Kazakstanliknande land med outvecklad befolkning utan omvärldskontakt som plötsligt får tillgång till något likande Internet direkt i hjärnan. Mycket levande personer, speciellt den kvinnliga hjälten, och väl skildrade effekter på kulturen i byn. Jag är mer tveksam till det barn som efter oralsex utvecklas i hennes magsäck men det kanske ska läsas symboliskt.

Christopher Priest, ed.: *Anticipations*.

Utmärkt novellsamling, ren sf.

Sven Christer Swahn: *Ljuset från Alfa Centauri*.

Någon sf var det inte vad som än står på baksidan och trots att den utgivits av SFSF. Men föralldel en rätt underhållande pikareskroman med galna figurer, varav en möjligen tror på utomjordingar.

Eyvind Johnson: *Strändernas svall*.

Klassiker som återberättar *Odysséen*, men där de övernaturliga fenomenen förklaras som naturliga svårigheter på resan. Liksom originalet behandlar boken evigt mänskliga frågor som skuld, hämnd, ansvar och fri vilja, och den kan tolkas som allegori över andra världskriget. Jag tyckte den hade ett underbart språk och jag fascinerades av handlingen, och trots att den är tjock läste jag den snabbt.

KG Johansson: *Googolplex*.

Riktig svensk sf, med terraformning, rymdresor, multiversum, externa hjärnor och funderingar kring ansvar och verklighetens natur. Men tyvärr samtidigt en misslyckad berättelse om

besatthet; huvudpersonen söker efter en kvinna som han förälskat sig i på ett osannolikt sätt. Jag hade svårt för den rätt tjatiga handlingen.

Jack Vance: *The Dying Earth*.

Fantasy från en fjärran framtid, med sagoartad handling på jorden och en annan planet. Intressant att ett kapitel handlar om en stad med två religioner där utövarna inte ser varandra, något som påminde mycket om *The City and the City*. Miljöer och detaljer var mer intressanta än den övergripande handlingen.

Justina Robson: *Keeping it Real*.

En cyborghjältinna, Linda Black, som på många sätt påminner om Elizabeth Bears skapelse Jenny Casey, men här jobbar hon som livvakt i ett universum som av en kvantbomb öppnats till flera världar med magi, demoner, änglar etc. En spännande handling där vän och fiende ändras allteftersom och där man engageras i hjältinnans öde. Mer ren underhållning än de tidigare böcker jag läst av Justina Robson.

Elin Fahlstedt: *Umbra*.

En ”grafisk roman” eller seriebok från Kolik förlag, med handlingen under vad jag tolkat som Roma kloster på Gotland. Därunder finns Umbra som är landet dit skuggorna tar vägen på natten, och där söker Ethel sin försvunne far i ett spännande äventyr. Väl tecknad och flödande fantasi.

Catherynne M. Valente: *Palimpsest*.

Mycket originell fantasy där en drömvärld skapas genom sex. ”En sexuellt överförbar stad” har Cheryl Morgan beskrivit den som. Kartor på personernas kroppar motsvarar delar av staden. På många sätt fascinerande men svårläst på grund av ett alltför rikt språk med mängder av ovanliga ord. Dessutom var personerna inte tillräckligt engagerande.

Vernor Vinge: *A Fire Upon the Deep*.

Klassisk sf, Hugovinnare, men förvånansvärt juvenil. Ett svårsmält universum där man i vissa delar kan åka betydligt fortare än ljuset men inte i andra, och där det finns varelser som sträcker sig som gudar över hela galaxen. Det som var riktigt trevligt var beskrivningen av hundliknande varelser med flockintelligens, där en flock om ca ett halvdussin blir en individ. Lättläst och bra flyt, men utan något djupare idéinnehåll.

Anders Blixt: *Iskriget*.

Svensk sf, steampunk och alternativhistoria. Utgiven på eget förlag vilket kan förklara den usla korrekturläsningen. Handlingen förlagd till sydpolskontinenten och kylan där beskrivs väl. Spännande transporter och strider, egenartade intelligenta varelser som lever på kontinenten och hyfsade personteckningar, men jag hade svårt för hur den dessförinnan samvetsömme hjälten kunde smälla en atombomb över en hel armé utan särskilt mycket betänkligheter. De två novellerna ”Stoft” och ”Vägen” som ingick i boken med handling förlagd till en sydatlantisk kontinent, Magalhana, kändes mer fullgångna litterärt sett.

Kjell Johansson: *Det var inte jag*.

Uppföljning till romantrilogin *De utsatta*, om dottern Eva som blivit förälskad i en släkting hon träffat, och som (kanske?) bott hos henne en tid. Genom hennes minnen och arkiv från barnavårdsnämnden blir hennes tidigare liv belyst och hennes problem med självbild och relationer förklaras. Intressant psykologiskt och mycket välskrivet.

Michael Coney: *Winter's Children*.

Väl enkel äventyrs-sf från 1974, men med brittisk stil och bra flyt. I en ny istid försöker en grupp klara sig genom att gräva gångar genom isen till köpcentra; de får problem med isbjörnar och andra grupper som lever på kannibalism.

Robert Silverberg: *Invaders from Earth*.

Intressant tidig (1958) sf där intelligenta varelser på Ganymedes motsätter sig att månen exploateras av ett amerikanskt bolag som tar hjälp av en annonsbyrå där hjälten arbetar. Denne hittar då på en lögn om att en grupp människor attackeras av ganymedianerna för att på så sätt driva fram att FN gör ett ingripande mot dessa. Riktigt hur han tänker och hur han ändrar sig är inte så helt lätt att förstå, men som allegori fungerar berättelsen utmärkt och den är klart spännande att läsa.

John Wyndham: *The Best of John Wyndham 1951-1960*.

Underhållande novell om hur framtida tidsresenärer underhåller sig med att tjuvkika på sina föräldrar, spännande rymdäventyr med mystisk massa som täcker skeppen, invasion av aliens på jorden där skillnader i livsform blir deras död, skräckhistoria om osynlig förföljare och ett äventyr bland asteroiderna med en upptinad rymdman. Men den mest intressanta novellen var ”Dumb Martian”, en modern feministisk historia där kvinnan är utbytt mot en inköpt kvinnlig marsian som ägaren anser sig kunna behandla hur som helst. Påminner om Lisa Tuttle’s ”Wives” från 1976.

Bodil Malmsten: *Mitt första liv*.

Trevlig olinjär självbiografi från barndomen i Norrlands fjälltrakter, i Vällingby och hos farfar Carl i Bergshamra, miljöer som jag känner till också från den tiden. Nostalgiska minnen av chokladsoppa med kaviarsmörgås och magnetiska hundar.

Kathe Koja: *Cipher*.

Detta är Kojas debutbok och den var betydligt mer uttalat horror än *Skin* som jag uppskattade mer. *Cipher* är ändå inte ren skräck utan handlar mer om relationer och makt i dessa, och om personlighetens begränsningar och upplösning. Det förvånar inte att hon skrivit noveller tillsammans med Malzberg för de har mycket gemensamt i stilen, som är långsam och omständlig men kraftfull.

Catrin Ormestad: *Gaza – en kärlekshistoria*.

En beskrivning av framför allt liv i Gaza som har varit tvungen att läsa i korta avsnitt under lång tid eftersom berättelsen naturligtvis är ohygglig. Den beskriver effekter både av den israeliska ockupationen, blockaden och krigföringen och av inbördeskriget mellan Fatah och Hamas, mest genom återgivna intervjuer med drabbade. Boken skrevs före den regelrätta massakern vintern 2008/2009.